

1 MAYIS 1922 KUTLAMALARINDAKİ YANLIŞLIKLAR

Aydınlık Gazetesi, 29 Nisan 2019

Yıldırım Koç

Çarşamba günü 1 Mayıs. Bu vesileyle 1 Mayıs'ın nasıl kutlanmaması gerektiğine ilişkin bir örnek vereceğim.

Türkiye sosyalist hareketi tarihinde önemli hatalar vardır. Bu hatalardan biri, Anadolu'da Kurtuluş Savaşı verilirken, İstanbul'daki sosyalistlerin bağımsızlık mücadelesinden kopmaları ve Sovyet Rusya'ya övgüler düzmeleridir. Bu hataları açık yüreklilikle tartışmalı ve mahkum etmeliyiz.

1922 yılında İstanbul'da 1 Mayıs kutlamaları Hürriyet-i Ebediye Tepesi'nde yapıldı.

Mete Tunçay'a göre, kutlamalarda *Türkiye Sosyalist Fırkası adına Şakir Rasim, Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası adına da Sadrettin Celal* bir konuşma yapmıştır. Sadrettin Celal'in konuşmasının anti-empyralist içerikli olduğu belirtilmektedir. (Tunçay, Mete, *Türkiye'de Sol Akımlar, 1908-1925*, Cilt 1, İletişim Yay., İstanbul, 2009, s.79)

KOMÜNİSTLERİN 1 MAYIS BİLDİRİSİ VE ŞEFİK HÜSNÜ'NÜN KONUŞMASI

Ancak, komünistlerin 1922 yılında İstanbul'da 1 Mayıs nedeniyle yayımladıkları bildiride anti-empyralist tavır, bağımsızlık talebi ve İstiklal Harbi'ne destek yoktur. Bildiri, Kurtuluş Savaşı'na destek vermezken, şu sloganlarla sona ermektedir: "Yaşasın Sovyetler Rusyası! Yaşasın Cihan Komünist İnkılâbı! Bütün kuvvet işçilere!" (Tunçay, Mete, *Türkiye'de Sol Akımlar, 1908-1925*, Cilt 1, İletişim Yay., İstanbul, 2009, s.815)

Dr.Şefik Hüsnü'nün 1 Mayıs 1922 miting konuşması da "Yaşasın amele şûralar cumhuriyetleri" sloganıyla bitiyordu. Şefik Hüsnü bu konuşmasında empyralizme açıkça karşı çıkmıyor, Anadolu'da sürdürülmekte olan Kurtuluş Savaşı'na destek vermiyordu. Buna karşılık İstanbul'daki Rusların işçi ücretlerini düşürdüğüne dikkat çekiyor ve bunların "memleketimiz haricine çıkarılmasını hükümetten" talep ediyordu. (Akbulut, E.-Tunçay,M., *İstanbul Komünist Grubu'ndan (Aydınlık Çevresi) Türkiye Komünist Partisi'ne, 1919-1926*, Cilt 1, 1919-1923, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul, 2012, s.137-139)

1 MAYIS KARARLARINDA KURTULUŞ SAVAŞI'NA DESTEK YOK

Türkiye Sosyalist Partisi Genel Başkanı Şakir Rasim, 1 Mayıs 1922 kutlamaları konusunda Fransız İşgal Kuvvetleri Komutanı'na bir mektup ve alınan kararları gönderdi. Şakir Rasim'in mektubu şöyleydi: "Sayın General, Bu yazımıza ekli olarak bir kopyasını size sunmak şerefine nail olduğumuz mektubun aslını, 1 Mayıs 1922 işçi bayramı dolayısıyla müttefik yüksek komiserleri beyefendilere göndermiş bulunuyoruz. Sayın General, hürmet duygularımızın kabulünü istirham ederiz." (Tunçay, Mete, *1923 Amele Birliği*, 2. Baskı, Tüstav Yay., İstanbul, 2009, s.21)

1 Mayıs 1922'de Kağıthane'de yapılan mitingde, aralarında Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası'nın da bulunduğu katılımcılar tarafından alınan kararlar bu yazının ekinde iletilmektedir. Bu kararların bazıları aşağıda sunulmaktadır. Dikkat edileceği gibi, Kurtuluş Savaşı'na ilişkin tavır bağımsızlıktan yana değildir:

(1) *Cemiyet-i hâzıra azasının ekseriyetini teşkil eden ecirler sınıfının ve dolayısıyla bütün halkın azami refah ve saadete mazhar olması ancak ve ancak istihsal ve servet vasıtalarının sınıfsız bir cemiyetin müşterek male edinilmek suretiyle mümkün olacağından, bugün mevcut ferdi tasarruf üzerine kurulmuş fakrüsefalet doğurucu nizamı her zamandan daha derin bir kanaatle ve kemal-i şiddetle protesto ederiz. (...)*

(4) *İstanbul'da maişet darlığı ve işsizliği arttıran, hayatın intizamını bozan Rus muhacirleri vakit geçirilmeden ilk fırsatta memleketlerine iade edilmelidir.*

(5) Anadolu Harbi işçi ve çiftçi kitlelerinin menafine muvafık bir tarzda ve bu kitleler sermayedar pazarlıklarına âlet edilmeden derhal nihayet bulmalıdır. (...)

(11) Bütün dünya proletaryasına ve onların beynelmilel teşkilâtlarına selamlarımızı gönderir ve onları, sınıf birliğinin verdiği samimi hislerimiz ve cihan inkılâbını birlikte başarmak hususundaki kavi azmimiz ile temin ederiz.” (Akbulut, E.-Tunçay,M., İstanbul Komünist Grubu’ndan (Aydınlık Çevresi) Türkiye Komünist Partisi’ne, 1919-1926, Cilt 1, 1919-1923, İstanbul, 2012, s.141)